

บทที่ 5

ความขัดแย้งภายในรัฐบาล

การที่จะชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้อย่างชัดเจนนั้น จะสามารถมองได้สองด้านคือ ด้านความขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลและด้านความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในพรรคชาติไทยเพราะจีนเชื่อว่ารัฐบาลผสมแล้วมักหลีกเลี่ยงไม่พ้นความขัดแย้งระหว่างพรรคต่างๆที่มาร่วมรัฐบาลซึ่งในรัฐบาลชุดนี้มีถึง 7 พรรคการเมืองที่มาร่วมบริหารประเทศและก็ก่อความกันให้เห็นอยู่ขัดแย้งอยู่ตลอด ส่วนในอีกด้านหนึ่งก็คือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในพรรคชาติไทยเอง เพราะพรรคชาติไทยซึ่งเป็นพรรคแกนนำจัดตั้งรัฐบาลนั้นเป็นพรรคการเมืองที่มีสมาชิกมากที่สุดในสภาผู้แทนราษฎรและในพรรคชาติไทยเองก็มีการแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนั้นการที่กลุ่มหลายกลุ่มมารวมกันอยู่ในพรรคการเมืองเดียวกันย่อมหนีไม่พ้นการขัดแย้งซึ่งกันและกันได้

5.1 ความขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล

รัฐบาลที่ดี ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเดี่ยวหรือ รัฐบาลผสมก็ตามจะต้องมีการบริหารงานที่เป็นเอกภาพมีการประสานงานที่ดีมีการตัดสินใจกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและแน่นอนเพื่อที่จะสามารถสร้างผลงานให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน หากรัฐบาลใดสามารถที่จะบริหาร ได้อย่างมีเอกภาพภายใน โดยไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นมีแต่การส่งเสริมซึ่งกันและกันหรือไม่ก็มิท้วงติงให้พอเหมาะพอควร และมีเหตุผลรองรับที่ชัดเจนว่าท้วงติงไปโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลักถึงเท่าไรจะนำมาซึ่งผลดีต่อรัฐบาลก็ย่อมทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพและมีความมั่นคงอันเนื่องมาจากเหตุผลสองประการคือหนึ่งความมั่นคงที่มาจากภายในสภาผู้แทนราษฎรเพราะธรรมชาติของรัฐบาลนั้นจะได้ครองเสียงข้างมากในสภาอยู่แล้วอยู่แล้ว และหากในตัวของรัฐบาลเองมีความสามัคคีกันดีแล้วย่อมเป็นการยากมากที่ฝ่ายค้านจะใช้การอภิปรายไม่ไว้วางใจมาทำให้เอกภาพและความมั่นคงของรัฐบาลสั่นคลอนและเหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือความมั่นคงภายนอกสภาที่มาจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง การที่รัฐบาลบริหาร ได้อย่างราบรื่นและมีเอกภาพภายในย่อมทำให้ประชาชนมีความพึงพอใจมากกว่าการที่รัฐบาลมีแต่ความขัดแย้งกันภายในเพราะหน้าที่ที่ประชาชนผู้เลือกตั้งมอบหมายมาให้รัฐบาลก็คือการเข้ามาบริหารประเทศซึ่งหากว่ารัฐบาลใดก็ตามเข้ามาบริหารประเทศแล้วมีแต่การทะเลาะเบาะแว้งย่อมทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเกิดการเบื่อหน่ายและไม่ยอมรับรัฐบาลได้ในภายหลัง นอกจากนี้การที่รัฐบาลใดมีความขัดแย้งแตกแยกอาจ

เป็นสาเหตุให้ถูกยกไปเป็นข้ออ้างของฝ่ายทหารที่จะออกมารัฐประหารได้และถ้าประชาชนเกิดเบื่อหน้ารัฐบาลขึ้นมาจริง ๆ การรัฐประหารก็จะทำได้โดยง่ายแค่ในทางตรงกันข้ามหากรัฐบาลบริหารงานได้อย่างมีเอกภาพประชาชนย่อมจะสนับสนุนรัฐบาลและขัดขวางไม่ให้เกิดการยึดอำนาจจากบุคคลอื่นได้โดยง่าย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการที่จะสามารถสร้างความมั่นคงจากประชาชนได้ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าการบริหารงานของรัฐบาลไม่ได้เลวร้ายจนเกินไปและที่มาของรัฐบาลและบุคคลในรัฐบาลจะต้องมีความชอบธรรมเป็นที่ยอมรับของประชาชนด้วย ภาพรวมในรัฐบาลนายบรรหารที่ทำให้เห็นได้ชัดถึงความแตกแยกก็จะต้องแยกกล่าวเป็นกรณีพรรคพลังธรรมกับพรรคร่วมรัฐบาลอื่นและในระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลอื่นๆ อีกต่างหาก เพราะบทบาทของพรรคพลังธรรมแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาอย่างชัดเจนตั้งแต่เข้าร่วมรัฐบาลจนกระทั่งถอนตัวออกมา

ความขัดแย้งที่เกิดกับพรรคพลังธรรม

พรรคการเมืองในรัฐบาลชุดนายบรรหารที่ดูจะเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลมากที่สุดนั้นก็คือพรรคพลังธรรมซึ่งมีพรรค.ทักษิณเป็นหัวหน้าพรรคในขณะนั้น บทบาทของพรรคพลังธรรมที่มักถูกจับตามองก็คือเป็นพรรคที่ฟังถึงเสียงมติมหาชนเป็นหลักบ่อยครั้งที่การกระทำคามเสี่ยงเรียกร้องของประชาชนจนถูกเรียกว่าเป็นการสร้างภาพซึ่งส่วนมากก็มักจะเป็นความเคลื่อนไหวที่ไม่ค่อยเป็นผลดีต่อรัฐบาลเท่าไร บทบาทที่เด่นชัดครั้งหนึ่งของพรรคพลังธรรมก็คือการถอนตัวจากการร่วมรัฐบาลในรัฐบาลนายชวน หลีกภัยจนส่งผลให้เกิดการ อุบสภาในที่สุดและทำให้เกิดรัฐบาลชุดของนายบรรหารตามมา ในรัฐบาลชุดของนายบรรหาร ศิลปอาชาพรรคพลังธรรมก็แสดงออกซึ่งบทบาทที่นำมาสู่ความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาลบ่อยๆ ที่เห็นได้ชัดก็เช่นการทำงานร่วมกันในคณะรัฐมนตรี การเรียกร้องให้ปรับคณะรัฐมนตรี การเปลี่ยนแปลงของพรรคร่วมรัฐบาลเป็นต้น

เริ่มแรกการเข้าร่วมร่วมรัฐบาลก็เกิดความขัดแย้งขึ้นในการบริหารงานเมื่อพรรคพลังธรรมได้รับมอบหมายให้ดูแลด้านการแก้ปัญหาจรรยา ในกรุงเทพมหานครขณะที่พรรคประชากรไทยดูแลการจราจรทางด้านการปริมาณรถ แล้วยังเกิดปัญหาขัดแย้งกันเพราะต่างก็มีแนวคิดของตนเองที่ขัดกันและก็ไม่ยอมปรับเข้าหากันเนื่องจากต้องการอ้างถึงผลงานต่อประชาชนเพราะทั้งสองพรรคต่างมีฐานเสียงอยู่ในกรุงเทพมหานคร ปัญหาจรรยาทำท่าจะหนักขึ้นจนในที่สุดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องพระราชทานคำแนะนำแก่หัวหน้าพรรคทั้งสองคนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาจรรยา รวมทั้งปัญหาความขาดความสามัคคีในพรรคร่วมรัฐบาลจนความขัดแย้งทางด้านการขาดความประสานงานในการแก้ปัญหาจรรยาจวบลงไป

ประเด็นถัดมาที่มีปัญหา ก็คือทางด้านการจัดขวงการทำงาน บทบาทของพรรคพลังธรรมในการร่วมรัฐบาลชุดนายบรรหาร ศิลปอาชาทางด้านการบริหารงานจะพบว่ามีความขัดแย้งกับพรรคร่วมรัฐบาลพรรคอื่นๆ อยู่เสมอ ในลักษณะที่โครงการต่างๆ ที่เสนอ โดยพรรคพลังธรรมมักถูกพรรคร่วมรัฐบาลคัดค้าน ในขณะที่ด้วยกันพรรคพลังธรรมก็คัดค้านโครงการที่เสนอ โดยพรรคร่วมรัฐบาลพรรคอื่นเช่นกัน เช่นการถูกคัดค้านเรื่องป้ายจราจร โดยเฉพาะจากพรรคประชากรไทยที่เป็นคู่ปรับในกทม. โดยยกเหตุผลต่างๆ เช่น ติดตั้งโดยพลการ บดบังทัศนวิสัย หรือแม้กระทั่งตั้งเรื่องทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยจุดประเด็นว่ามีการบงกชศาสนาอื่น การคัดค้านเรื่องทางด่วนกรณีความขัดแย้งในโครงการทางด่วนสายที่ 2 แจ้งวัฒนะ-บางพูน-บางโทรน มูลค่า 22,000 ล้านบาท ของการทางพิเศษแห่งประเทศไทยเพื่อรับมือโครงการเอเซียเกมส์ 2541 ซึ่งนางสุจารีรัตน์ เกตุราพันธ์ เลขาธิการพรรคพลังธรรมดูแลอยู่ และปรากฏว่าในการประชุมคณะรัฐมนตรี ถูกซักถามอย่างหนักจากนายบุญชู ศรีทอง นายเนวิน ชิดชอบ และ ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง เนื่องจากทั้งสามมองว่าเป็นการให้บริษัททางด่วนกรุงเทพ ได้สัมปทานโดยไม่ต้องประมูลรวมทั้งชี้ให้เห็นว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ถือหุ่น อยู่ 16 ล้านบาท มูลค่าประมาณ 300 ล้านบาท ในบริษัทดังกล่าวด้วย จนในที่สุดโครงการดังกล่าวก็ถูกตีกลับและให้มีการประมูลใหม่ (มติชน, 19 พฤศจิกายน 2538:3) อีกโครงการที่ถูกคัดค้านแต่อยู่คนละกระทรวงก็คือทางกระทรวงอุตสาหกรรม โดยรัฐมนตรีว่าการไขว้วัฒน์ สิบสองศัสนอให้คณะรัฐมนตรีแก้ไขสัญญาปรับลดอัตราค่าภาคหลวงใหม่และพิจารณาถือน้ำมันในบริษัทไทยออยล์ของการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ก็ถูกขัดขวางจากร.ต.อ. เฉลิม (เนชั่นสุดสัปดาห์, 22 ธันวาคม 2538:10) รวมทั้งการคัดค้านโครงการรถไฟฟ้ามหานครสายสีแดงของกรมการขนส่งมวลชนกรุงเทพ หรือรถไฟฟ้ามหานครสายของบีทีเอส ซึ่ง พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นผู้ผลักดันโครงการนี้ขึ้น

ในทางกลับกันก็จะพบว่าพรรคพลังธรรมได้ดำเนินการคัดค้านโครงการต่างๆ หลายโครงการที่เป็นของพรรคร่วมรัฐบาลด้วยเช่นกัน คือการคัดค้านโครงการย้ายโรงงานยาสูบของนายเนวิน เพราะมีการกว้านซื้อที่ดินบางน้ำเปรี้ยว ฉะเชิงเทรา คัดค้านโครงการสร้างที่จอดรถใต้ดินใกล้สนามหลวงที่เสนอโดย เนวิน ชิดชอบ (มติชนสุดสัปดาห์, 21 พฤศจิกายน 2538:11) พตท.ทักษิณคัดค้านการขออนุมัติสายการบินแห่งชาติสายที่สองที่เสนอโดยนายสมศักดิ์ เทพสุทิน พรรคกิจสังคมหรือความพยายามขัดขวางโครงการดาวเทียมทหารและ โทรศัพท์ PHS ของพรรคความหวังใหม่เพราะขัดผลประโยชน์ทางธุรกิจ การคัดค้านร่างพรบ.บำเหน็จบำนาญข้าราชการตุลาการที่จะต่ออายุข้าราชการจาก 60 ปี เป็น 65 ปี ของ ร.ต.อ. เฉลิม หรือความเห็นขัดแย้งกับนายมนตรี พงษ์พานิชย์ ในเรื่องการจัดตั้งสหพันธ์เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ประสบอุทกภัยน้ำท่วม

บทบาทอีกด้านหนึ่งของพรรคพลังธรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในพรรคร่วมรัฐบาลก็คือการพยายามกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาล เช่นการเรียกร้องให้ปรับกรม. ในช่วงที่สวนดุสิต

โพลทำการสำรวจความพึงพอใจต่อผลงานรัฐบาลในรอบสามเดือนและบุคคลที่ควรปรับออกจากคณะรัฐมนตรี ก็ปรากฏว่าพรรคพลังธรรมได้ออกมาขานรับโพลดังกล่าวบรรดาแกนนำของพรรคได้ออกมาชี้ให้เห็นว่าควรที่จะรับฟังเสียงของประชาชนที่สะท้อนมาจากผลของการสำรวจประชามติ พ.ศ.ท.ทักษิณก็มีท่าทีต่อเรื่องดังกล่าวโดยออกมาให้สัมภาษณ์ว่า "อยากให้มีรัฐมนตรีทุกคนใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย เพราะเป็นเรื่องที่จำเป็นมากในส่วน of พรรคพลังธรรม อยากขอความเห็นใจเพราะเรามาด้วยความสุจริตและ อยู่ใกล้ชิดประชาชนจึงอ่อนไหวต่อความคิดของประชาชนมากที่สุด " (ผู้จัดการรายวัน 4 พฤศจิกายน 2538:24) โดยเฉพาะการเรียกร้องที่มีต่อ นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทยและนายเนวิน ชิดชอบให้ออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการและช่วยว่าการกระทรวงการคลังโดยผู้ที่ออกมาผลักดันในเรื่องนี้คือนายถวิล ไพรตมจรรย์รองหัวหน้าพรรคพลังธรรม เสนออย่างตรงไปตรงมาว่าให้นายอานวย วีรวรรณรองนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคนำไทยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแทนนายสุรเกียรติ์ การเคลื่อนไหวนี้เป็นไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตรหัวหน้าพรรคพลังธรรมได้เคยออกมาพูดต่อสาธารณะแล้ว

บทบาทที่ทำให้พรรคพลังธรรมสร้างความขัดแย้งขึ้นมาอย่างรุนแรงอีกครั้งก็คือในเหตุการณ์การอภิปรายไม่ไว้วางใจรายบุคคลเมื่อวันที่ 10 พ.ศ. 2539 ที่พรรคพลังธรรมมีมติงดออกไว้วางใจนายสุชาติ ตันเจริญ ทำให้นายสุชาติมีคะแนนเสียงไว้วางใจน้อยที่สุดในบรรดารัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจด้วยกันทั้งหมดซึ่งการกระทำในครั้งนั้นสร้างความไม่พอใจให้กับส.ส. ในกลุ่ม 16 พรรคชาติไทยอย่างมากถึงกับเรียกร้องคำสัญญาจากนายบรรหารว่าให้ถอดพรรคพลังธรรมออกจากการร่วมรัฐบาลภายในหนึ่งสัปดาห์หลังจากการลงมติผ่านไป พรรคร่วมรัฐบาลอื่นๆ เช่น พรรคมวลชนและพรรคประชากรไทยก็ออกมาจับได้พรรคพลังธรรมให้ออกจากการร่วมรัฐบาลถึงขนาดว่าอยู่ร่วมกันไม่ได้โดยอ้างเหตุผลว่าไม่มีมารยาททางการเมือง ทั้งที่ได้มีการพูดคุยกันมาก่อนแล้วว่า จะยกมือสนับสนุนให้รวมทั้งแสดงถึงการเอาตัวรอดสร้างภาพสร้างคะแนนเสียงต่อประชาชนแต่เพียงพรรคเดียว เพราะพรรคประชากรไทยและพรรคมวลชนต่างก็ที่มีฐานเสียงในกรุงเทพมหานครเช่นเดียวกับพรรคพลังธรรมก็ยังสนับสนุนนายสุชาติ โดยไม่สนใจต่อฐานเสียงของประชาชนที่จะสนับสนุนพรรคชนในที่สุดพรรคประชากรไทยก็มีมติถอนตัวออกจากการร่วมรัฐบาลก่อนที่จะกลับเข้าร่วมรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง

ความขัดแย้งครั้งสุดท้ายที่ทำให้พรรคพลังธรรมต้องประกาศถอนตัวจากการร่วมรัฐบาลก็คือการที่ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุงได้ออกมากล่าวหาว่า มีการให้เงินสินบนถึง 750 ล้านบาท ในการคัดเลือกเพื่ออนุมัติให้มีการจัดตั้งธนาคารแห่งใหม่และถึงกับมีการเรียกร้องให้นายบรรหารลาออก แต่แล้วก็กลับเปลี่ยนท่าทีภายในสองวัน โดยบอกว่าตกลงกันได้แล้วแม้ว่าเรื่องนี้จะไม่เจาะจงพรรคพลังธรรมโดยเฉพาะ แต่ก็มีการพาดพิงถึงบุคคลใกล้ชิดของหัวหน้าพรรคจึงเป็นข้ออ้างให้พรรคพลังธรรมใช้ใน

การถอนตัวเพราะการกระทำของร.ต.อ.เช่นนี้ถูกมองว่ามีเรื่องของผลประโยชน์ ดังนั้นหากอยู่ร่วม
รัฐบาลต่อไปพรรคพลังธรรมก็จะถูกมองว่ารู้เห็นเป็นใจหรือพัวพันกับผลประโยชน์ด้วย ประกอบกับ
ในช่วงเวลาดังกล่าวพรรคพลังธรรม ได้ถูกที่ประชุมกรม.กคค.ันเรื่องการประมูลก่อสร้างรถไฟฟ้าม
มหานคร(รถไฟฟ้าใต้ดิน)จนมีมติทำว่างานดังกล่าวจะต้องล่าช้าออกไปอีกซึ่งงานดังกล่าวเป็นหน้าที่รับผิดชอบ
ของพรรคพลังธรรมโดยตรง จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พรรคพลังธรรมเห็นว่าการอยู่กับร่วม
รัฐบาล ไม่สามารถจะทำให้เกิดประโยชน์อะไรได้อีกต่อไป

ความขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลพรรคอื่นๆ

ความขัดแย้งที่มีความสำคัญที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพรัฐบาลนายบรรหารก็คือความ
ขัดแย้งระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล ในช่วงแรกๆจะเป็นปัญหาเรื่องความไม่พอใจต่อผู้ที่ดำรงตำแหน่ง
รัฐมนตรี เช่นพรรคความหวังใหม่ และพรรคหน้าไทยต่างก็ต้องการผลักดันให้นายอำนวยขึ้นนั่ง
ตำแหน่งรมว.กคลังให้ได้ตอนแรกจะให้แทนนายสุรเกียรติ์ เสถียรไทยที่เป็นรัฐมนตรีในโควตาของนาย
บรรหาร แม้ต่อมาได้มีการปรับกรม.เอานายสุรเกียรติ์ออกและแต่งตั้งนายดิษฐ์ขึ้นแทนแต่ก็ยังไม่มีความ
พยายามที่จะให้นายดิษฐ์ออกและให้นายอำนวยนั่งแทนอยู่ดีและรวมทั้งการที่พรรคความหวังใหม่และ
พรรคหน้าไทยร่วมมือกับพรรคพลังธรรมในการยื่นเงื่อนไขให้นายกฯปรับกรม.เอารัฐมนตรีที่มีปัญหา
เรื่องความไม่ชอบรับ(กลุ่ม16)ออกไปภายหลังที่ร่างงบประมาณแผ่นดินปี2540ผ่านเข้าสภาแล้วในวันที่
24 พฤษภาคม 2539 ก็ล้วนแต่มีวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงในระดับรัฐมนตรีที่เห็นว่าไม่เหมาะ
สม

แต่ความขัดแย้งในช่วงหลังๆเริ่มที่จะมีความรุนแรงขึ้นจากที่เป้าหมายคือความไม่เหมาะ
สมในระดับรัฐมนตรีมาเป็นระดับนายกรัฐมนตรีที่หมายถึงการเปลี่ยนรัฐบาลเลยทีเดียว เริ่มจากการที่
ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุงออกมาเปิดประเด็นเรื่องมีการจ่ายเงินบน750ล้านบาทในโครงการอนุมัติตั้ง
ธนาคารแห่งใหม่และรวมไปถึงการเรียกร้องให้นายกฯลาออกโดยกล่าวหาว่านายกฯไม่มีความชอบ
ธรรมทางการเมือง บริหารได้แต่ปกครองไม่ได้ พร้อมทั้งยังยื่นเสนอชื่อพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธว่า
เหมาะสมกับตำแหน่งนายกคนต่อไปอีกเป็นการแสดงออกอย่างก้าวร้าวอย่างไม่คาดว่าจะเป็นมาก่อน
แต่ก็ชี้ให้เห็นว่าเริ่มที่จะมีขั้วอำนาจใหม่กำลังเกิดขึ้นและสามารถหนุนหลังให้ร.ต.อ.เฉลิมออกมาพูด
ได้ โดยที่ไม่กลัวว่าจะถูกไล่ออกจากการร่วมรัฐบาลทั้งๆที่พรรคมวลชนมีเสียงแค่3เสียง และในเวลา
ต่อมาพล.อ.ชวลิตก็ยังได้เสนอถึงแนวคิดเรื่องรัฐบาลแห่งชาติหรือครีมีทิมเศรษฐกิจเพื่ออาสามเข้ามา
แก้ไขปัญหามหาวิกฤติของประเทศ แม้ว่าแนวคิดนี้จะอ้างถึงประโยชน์สูงสุดของชาติ แต่หากมองให้
ถึกลงไปการที่พล.อ.ชวลิตเอาเรื่องดังกล่าวมาพูดในช่วงเวลาที่นายบรรหาร กำลังประสบกับปัญหา
วิกฤติศรัทธานี้ก็ยิ่งจะเป็นการเน้นย้ำถึงความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลชุดที่กำลังบริหารงานอยู่ว่าไม่

มีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหานั้นได้ ซึ่งผู้ที่ต้องรับผิดชอบก็คือหัวหน้ารัฐบาลนั่นเอง ดังนั้นการเอาแนวคิดเรื่องรัฐบาลแห่งชาติมาพูดถึงโดยผู้พูดเป็นถึงหัวหน้าพรรคอันดับสองในรัฐบาลก็เท่ากับเป็นการบอกโดยนัยว่านายบรรหาร ไม่สามารถจะทำหน้าที่ผู้นำรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้

และจุดที่เป็นประเด็นของการแตกหักทางการเมืองครั้งสำคัญก็คือเมื่อมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเพียงคนเดียว พรรคความหวังใหม่ได้ยื่นเงื่อนไขที่บีบบังคับให้นายกต้องประกาศลาออกก่อนการลงมติไว้วางใจ โดยความร่วมมือของพรรคการเมืองอื่นๆ เช่น พรรคหน้าไทย พรรคกิจสังคม และพรรคมวลชน รวมไปถึงถูกพรรคชาติไทยบางคนเช่นกลุ่มนายเสนาะ เทียนทอง เพราะคาดว่าภายใต้นักคนใหม่คือ พล.อ. ชวลิต ตนเองจะต้องได้รับตำแหน่งมท.1 อย่างแน่นอน ทั้งๆ ที่ก่อนหน้านี้พรรคความหวังใหม่โดย พล.อ. ชวลิต ได้แสดงความสนับสนุนอย่างเต็มที่ต่อ นายบรรหาร เช่น การบอกว่าจะตัวเองเป็นพื้นรองเก้าอี้ของรัฐบาล นายบรรหาร พร้อมจะรองรับเสมอให้นายบรรหารทำใจให้สบายไม่ต้องห่วง และจะยกมือสนับสนุนอย่างแน่นอน แต่ภายหลังจากการอภิปรายจบสิ้นลงท่าทีของสี่พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลยกเว้นพรรคประชากรไทยก็เปลี่ยนไปเป็นการกดดันให้นายกต้องประกาศลาออกก่อนการยกมือให้

5.2 ความขัดแย้งภายในพรรคชาติไทย

พรรคชาติไทยในยุคของรัฐบาลนายบรรหารมีลักษณะเฉพาะตัวประการหนึ่ง ที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากพรรคการเมืองอื่นอย่างเห็นได้ชัดก็คือการเป็นพรรคการเมืองที่รวมเอากลุ่มนักการเมืองหลายกลุ่มเข้ามาอยู่ในพรรค โดยส.ส. ในพรรคจะมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้ก็ยังมีกลุ่มบางกลุ่ม เช่น กลุ่มเกิดใหม่ก็มีการจัดองค์กรในกลุ่มอย่างชัดเจนเช่น มีประธานกลุ่ม มีเลขาธิการกลุ่ม มีการประชุมกลุ่ม และมีมติของกลุ่มเป็นของตัวเองที่จะยื่นให้กับนายบรรหารที่เป็นหัวหน้าพรรคจนมีลักษณะเป็นพรรคซ้อนพรรค ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าถ้าหานายบรรหารแล้วนอกจากจะเป็นหัวหน้ารัฐบาลผสมหลายพรรคแล้วยังต้องเป็นหัวหน้าพรรคผสมหลายกลุ่มอีกด้วย การทำหน้าที่ประสานผลประโยชน์ความพอใจในแต่ละกลุ่มจึงเป็นเรื่องที่สำคัญแต่ก็ปรากฏว่ากลุ่มต่างๆ ในพรรคชาติไทยก็หลีกเลี่ยงการเกิดความขัดแย้งไปไม่พ้น ก่อนที่จะชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งนี้ก็จะขอชี้ให้เห็นถึงความเป็นมาของพรรคและการเกิดกลุ่มต่างๆ ภายในพรรคชาติไทยเพื่อให้เกิดความเข้าใจในลักษณะเฉพาะตัวประการนี้ของพรรคชาติไทยได้มากขึ้น

กำเนิดพรรคชาติไทยและความเป็นมา

พรรคชาติไทยได้ก่อตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2517 โดยแต่เดิมนั้นกลุ่มคนที่ก่อตั้งพรรคก็มาจากบุคคลในกลุ่มเดียวกันคือกลุ่มผู้ตีบทอดมาจากกลุ่มชอชราชครูซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทในการรัฐประหารเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2490 โดยผู้นำของกลุ่มในช่วงนั้นก็คือจอมพลผิน ชุณหะวัณและพล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์กลุ่มชอชราชครูมีอำนาจและอิทธิพลมากในช่วงปีพ.ศ.2490-2500 ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจโดยฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มก็มีทั้งธุรกิจที่เป็นของกลุ่มเองรวมถึงธุรกิจที่กลุ่มเข้าไปให้การอุปถัมภ์ด้วยอย่างไรก็ตามกลุ่มชอชราชครูนี้ได้สูญเสียอำนาจไปในช่วงที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำการรัฐประหารเมื่อปีพ.ศ. 2500 สมาชิกในกลุ่มก็แตกไปคนละทางเป็นเวลานานถึง 16 ปี จนกระทั่งเมื่อเกิดเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 ทำให้กลุ่มของจอมพลถนอมและจอมพลประภาสสิ้นสุดอำนาจทางการเมืองโดยถูกขับไล่ออกไปนอกประเทศ สมาชิกกลุ่มชอชราชครูจึงได้โอกาสกลับมารวมตัวกันอีกครั้งและก่อตั้งพรรคชาติไทยขึ้นในปี 2517 โดยในระยะเริ่มแรกมีพล.ต.ประมาณ อติเรกสารดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคพล.ต.ศิริ ธีริโยธิน ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคและพล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณเป็นเลขาธิการพรรค นอกจากนี้ยังมีบุคคลที่มีความสำคัญกับการจัดตั้งอีกคนก็คือพล.อ.ไพฑูรย์ อิงคตานุวัฒน์นับได้ว่าในตอนแรกๆที่ก่อตั้งนั้นพรรคชาติไทยเป็นพรรคการเมืองที่มาจากกลุ่มชอชราชครูเป็นหลักและยังอิงอยู่กับอำนาจสายทหารอยู่มากเพราะแกนนำสำคัญของพรรคล้วนแต่เป็นทหารทั้งสิ้น (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2539:29) แต่ต่อมาภายหลังพรรคชาติไทยเริ่มมีสมาชิกใหม่ที่มีได้มีสายสัมพันธ์กับกลุ่มชอชราชครูเพิ่มขึ้นแต่เป็นสมาชิกที่มักจะใกล้ชิดกันทางภูมิภาคจนเกิดการเกาะกลุ่มกันขึ้นกลายเป็นกลุ่มใหม่

พรรคการเมืองของไทยแต่ละพรรคจะมีการเปลี่ยนแปลงบรรดาส.ส.ที่สังกัดพรรคทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง ทั้งนี้เกิดจากการย้ายเข้าและย้ายออกของส.ส.ในพรรคพฤติกรรมการย้ายพรรคการเมืองของส.ส. จึงเป็นสิ่งที่ปกติในการเมืองไทยเป้าหมายก็เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งหรือตำแหน่งทางการเมือง พรรคการเมืองใดที่มีส.ส.ย้ายเข้าพรรคมามาก ไม่ว่าจะเป็นส.ส.หน้าเก่าหรือหน้าใหม่ก็ตาม ส่วนหนึ่งก็มักจะไม่มีความสัมพันธ์กับแกนนำในพรรคเดิมดังนั้นส.ส.บางคนอาจสร้างความสนิทสนมกันและก่อให้เกิดการจับกลุ่มในพรรคการเมืองได้ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้จะมีความสำคัญหรือมีความเข้มแข็งมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มรวมถึงวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มด้วย พรรคชาติไทยก็เป็นพรรคการเมืองหนึ่งที่มีการปรับเปลี่ยนหมุนเวียนสมาชิกพรรคเข้ามาใหม่อยู่เรื่อยๆซึ่งการเข้ามาแต่ละครั้งของสมาชิกก็มักจะก่อให้เกิดกลุ่มการเมืองใหม่ๆขึ้นเสมอดังนั้นการจะพิจารณาการเกิดกลุ่มในพรรคชาติไทยจึงต้องดูจากคามเวลาของการเลือกตั้งเป็นหลัก ในเรื่องกลุ่มของพรรคชาติไทยนี้สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2539:41) ได้สรุปประเด็นไว้ว่าการที่พรรคชาติไทยมีกลุ่มหลายกลุ่ม อาจมีสาเหตุมาจาก

1) ค่าใช้จ่ายในการหาเสียงที่สูงจะก่อให้เกิดปัญหากับผู้สมัครจำนวนหนึ่ง ทำให้นักการเมืองในพรรคบางคนที่มีฐานะทางการเงินดีมี โอกาสเข้ามาอุปถัมภ์นักการเมืองดังกล่าวเกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มย่อยขึ้นเพื่อต่อรองผลประโยชน์ทางการเมือง

2) การแบ่งการอุปถัมภ์และควบคุมส.ส.ของพรรคตามภูมิภาคนักการเมืองที่สามารถนำผู้สมัครเข้าสภาได้มาก นักการเมืองผู้นั้นจะมีอิทธิพลในพรรค

3) การช่วงชิงตำแหน่งที่สำคัญในพรรคและในรัฐบาลอาจนำไปสู่ความแตกแยกและการแบ่งเป็นกลุ่มย่อยในเวลาต่อมา

สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการแบ่งเป็นกลุ่มต่างๆที่ชัดเจนก็คือระบบการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีของพรรคชาติไทยที่เป็นระบบสัดส่วน ซึ่งนายปรีดิพัทธ์ ธิวานุวัณณะได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าวไว้ว่า “ประเด็นดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่ง แต่ที่คิดกันเนิ่นๆส่วนใหญ่แล้วจะใช้ระบบที่ เขาเรียกว่าระบบคอง คือ 5ต่อ1 คือใช้มาตั้งแต่ปี 2518 แล้ว ผมเห็นก็เอาจำนวนขึ้นมหารโดยมาทำไหว ก็เอาจำนวนนั้นไปเทียบ แต่ไม่ได้หมายความว่าใครมีมากมีน้อยนะ ตรงนี้หัวหน้าคงจะเป็นคนดูที่จะกระจายไปตามภาคต่างๆด้วยตรงไหนเหมาะสมกว่าใคร ” (เนชั่นสุดสัปดาห์ 22 กันยายน 2538:17)

การจัดตั้งพรรคชาติไทยขึ้นเมื่อพ.ศ. 2517 นั้นวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อเตรียมการลงเลือกตั้งในวันที่ 26 มกราคม 2518 ดังนั้นนอกจากแกนนำพรรคจากกลุ่มชอชราชครูแล้วก็ต้องรับสมัครที่แยกตัวมาจากพรรคต่างๆเช่นพรรคสหประชาไทย พรรคเสรีมนังคศิลา พรรคเสรีประชาธิปไตย และพรรคประชาธิปไตย ในช่วงแรกนี้การเกิดกลุ่มต่างๆยังไม่ชัดเจนเพราะอิทธิพลของชอชราชครูและกลุ่มทหารยังมากอยู่ ผลการเลือกตั้งนั้นพรรคชาติไทยได้ส.ส. 28 คนเป็นกรุงเทพฯ 2 คนและต่างจังหวัด 26 คน ส.ส.ที่น่าสนใจก็เช่นนายทรงธรรม ปัญญาดี(เชียงใหม่) นายปิยะ อังกินันทน์(เพชรบุรี)และนายประภัตร โพธิ์สุรน(สุพรรณบุรี)ในการเลือกตั้งครั้งนี้กลุ่มที่เห็น ได้ชัดก็คือกลุ่มชอชราชครู

การเลือกตั้งครั้งต่อมาเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 เป็นการเข้ามาครั้งสำคัญของสมาชิกพรรคคนหนึ่งที่จะได้มี โอกาสเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยและหัวหน้ารัฐบาลนั่นก็คือนายบรรหาร ศิลปอาชาจากจังหวัดสุพรรณบุรี นอกจากนี้ก็ยังมีนายเสนาะ เทียนทองจากจังหวัดปราจีนบุรี นายชูชีพ หาญสวัสดิ์จากจังหวัดปทุมธานี การเลือกตั้งครั้งนี้พรรคชาติไทยได้เข้าร่วมรัฐบาลและนายบรรหาร ศิลปอาชาที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นคราวแรกก็ได้ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม โดยในการเป็นรัฐบาลครั้งนี้พรรคชาติไทยมีรัฐมนตรีที่เป็นสายบูรรวรวมทั้งหมด4คน การเลือกตั้งครั้งนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มบูรรวและกลุ่มวังน้ำเย็น

การเลือกตั้งครั้งที่สามของพรรคชาติไทยเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 บทบาทของนายบรรหารเพิ่มขึ้นเนื่องจาก พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในขณะที่นายบรรหาร ศิลปอาชา เข้ารับตำแหน่งเลขาธิการพรรคชาติไทยแทนพล.อ.ชาติชาย ผลการเลือกตั้งในครั้งนี้ ส.ส.ส่วนที่เป็นสายทหารลดจำนวนลงไปมาก เพราะกลุ่มทหารที่เคยสนับสนุนพรรคชาติไทยสูญเสียอำนาจไปกลุ่ม ส.ส.ที่เหลือจึงมี 2 พวกคือสายราชครูเดิมและกลุ่มภูธรเช่นนายสนาะ นายสุชีพ นายอนุวรรณ์ และนายบรรหาร

การเลือกตั้งอีกครั้งหนึ่งที่มีความสำคัญกับการเติบโตของพรรคชาติไทยคือการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2526 พรรคชาติไทยระดมนักการเมืองพรรคอื่นเข้าร่วมและประกาศเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลโดยมีนักการเมืองเก่าเข้าร่วมกับพรรคชาติไทยเช่นนายทวิช กลิ่นประทุม นายวัฒนา อิศวเหม นายประมวล สภาวสุ นายสุรน ชามพูนท ตระกูลวัชรภรณ์ ตระกูลอังกินันท์ นอกจากนี้ยังมีนักการเมืองหน้าใหม่เช่นนายกร ทักษะรังสี นายประจวบ ไชยสาส์น นายจำลอง ครุฑขุนทดทำให้พรรคชาติไทยมี ส.ส. ที่ได้รับการเลือกตั้งถึง 73 คนเป็นอันดับสองรองจากพรรคกิจสังคม แต่เมื่อรวมกับ ส.ส. ที่ไม่ได้สังกัดพรรคอีกจำนวนหนึ่งที่ต้องร่วมตั้งกัพรรคตามที่บัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญในขณะนั้นแล้วทำให้พรรคชาติไทยมี ส.ส. รวมกันมากเป็นอันดับหนึ่ง แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองบางประการทำให้พรรคชาติไทยต้องไปเป็นฝ่ายค้านกลุ่มปากน้ำของนายวัฒนา อิศวเหมก็ได้เข้ามาในช่วงนี้

ในปี 2529 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในพรรคชาติไทยเมื่อมีแรงผลักดันให้พล.ต.ประมาณ สดะเก้าอี้หัวหน้าพรรคโดยรับตำแหน่งประธานที่ปรึกษาพรรคและพล.ต.ชาติชาย ได้ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคแทนเพื่อเตรียมการเลือกตั้งในปี 2529 และเพื่อสามารถเข้าร่วมในรัฐบาลได้การเลือกตั้งเมื่อปี 2529 พรรคชาติไทยได้ ส.ส. 63 คนเป็นอันดับ 2 รองจากพรรคประชาธิปัตย์และได้ร่วมรัฐบาลโดยมีสมาชิกพรรคหลายคนได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดนี้

ในการเลือกตั้งครั้งต่อมาพรรคชาติไทยก็ได้เก้าอี้นายกมาครองภายหลังการเลือกตั้งเมื่อ 24 กรกฎาคม 2531 เมื่อพรรคชาติไทยได้รับที่นั่งมากที่สุดคือ 87 ที่นั่ง นอกจากนี้พล.อ.เปรมยังปฏิเศษตำแหน่งนายกด้วยส่งผลให้พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีนับเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกที่มาจากพรรคชาติไทยและสิ่งที่น่าสนใจก็คือรัฐบาลของพล.อ.ชาติชายสามารถที่จะบริหารงานจนเกือบจะครบเทอม แต่แล้วก็เกิดเหตุการณ์รัฐประหารจากคณะ ร.ต.ช. ที่นำโดยพล.อ.สุนทร คงสมพงษ์และพล.อ.สุจินดา คราประยูร เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 และคณะ ร.ต.ช. ได้แต่งตั้งให้นายอานันท์ ปันยารชุนเป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราวและให้มีการเลือกตั้งใหม่เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 และมีกลุ่มนักการเมืองได้ตั้งพรรคการเมืองชื่อว่าพรรคสามัคคีธรรมเพื่อสนับสนุนนายทหารเป็น

นายกรัฐมนตรี โดยมีนายณรงค์ วงศ์วรรณเป็นหัวหน้าพรรค ผลการเลือกตั้งพรรคสามัคคีธรรมได้ 79 คนแต่พรรคชาติไทยได้ 74 คนเป็นอันดับสองและมีการเปลี่ยนตัวหัวหน้าพรรคเป็นพล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ที่เป็นคนของร.ส.ช.มาเป็นแทนพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ตามหลักแล้วนายณรงค์จะต้องได้เป็น นายกาแต่ค่อนนั้นมีปัญหาเรื่อง blacklist จากอเมริกาเกณฑ์ให้นายณรงค์มีปัญหที่จะขึ้นเป็นนายกไม่ได้และปรากฏว่าหัวหน้าพรรครัฐบาลได้หันไปเชิญพล.อ.สุจินดา คราประยูรมาเป็นนายกรัฐมนตรีแทนแต่ก็เกิดการต่อต้านจากประชาชนจนเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬขึ้นหลังจากเหตุการณ์พล.อ.สุจินดาได้ลาออกจากการเป็นนายกและพรรคร่วมรัฐบาลเดิมผลักดันให้พล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์ให้เป็นนายกรัฐมนตรี คนต่อไปแต่กลับกลายเป็นว่าประธานสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นคร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ได้เสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุนอีกครั้ง

เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งต่อไปเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2536 พรรคชาติไทยเป็นหนึ่งใน 5 พรรคร่วมรัฐบาลที่โดนกล่าวหาว่าเป็นพรรคการเมืองที่มีอันต้องเกิดความแตกแยกครั้งใหญ่ขึ้นเมื่อพล.อ.ชาติชาย พาสันตรพรรคพวกส่วนหนึ่งถอนตัวออกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่คือพรรคชาติพัฒนา ในขณะที่นายบรรหารได้รับนายณรงค์ วงศ์วรรณและกลุ่มเข้ามาตั้งกัพรรคชาติไทยและสามารถทำให้พรรคชาติไทยได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นอันดับสองรองจากพรรคประชาธิปัตย์ทำให้ต้องกลายเป็นฝ่ายค้านในขณะที่ประชาธิปัตย์เป็นแกนนำรัฐบาลและมีนายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มเกิดไทยจึงได้เข้ามาอยู่กับพรรคชาติไทยตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ในช่วงต้นปี 2537 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญขึ้นอีกครั้งหนึ่งในพรรคชาติไทยนั่นคือมีการเปลี่ยนตัวหัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นนายบรรหาร ศิลปอาชาและป็นายเสนาะเทียนทองเป็นเลขาธิการพรรคโดยผลักดันให้พล.ต.อ.ประมาธ อธิการสภาไปรับตำแหน่งประธานที่ปรึกษาพรรคแทน นับว่าเป็นการหมดยุคเรื่องอำนาจของกลุ่มชอชราชครูที่มีต่อพรรคชาติไทยที่สร้างมากรับมือในขณะที่กลุ่มสุพรรณของนายบรรหารมีอำนาจเต็มที่เตรียมพร้อมรับมือกับการเลือกตั้งในครั้งต่อไป

รัฐบาลของนายชวน หลีกภัยสามารถอยู่บริหารได้เพียงสองปีครึ่งพอถึงปี 2538 ก็เกิดเหตุการณ์อภิปรายไม่ไว้วางใจในกรณีสบก 4-01 ขึ้นส่งผลให้รัฐบาลต้องยุบสภาและให้มีการเลือกตั้งครั้งต่อไปเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 หลังการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคชาติไทยได้ส.ส.เข้ามามากเป็นอันดับหนึ่งและสามารถเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลผสมขึ้นโดยนายบรรหาร ศิลปอาชาได้เป็นนายกรัฐมนตรีนับเป็นการก้าวขึ้นสู่จุดสูงสุดอีกครั้งหนึ่งของพรรคชาติไทยกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่มาจากหัวหน้าพรรคชาติไทยภายหลังจากที่พล.อ.ชาติชายชุนหะวัณอดีตหัวหน้าพรรคชาติไทยได้เคยดำรงตำแหน่งนี้มาแล้วครั้งหนึ่งเมื่อปี 2531 เพียงแต่ว่าถึงที่ต่างกันก็คือพล.อ.ชาติชายเป็นผู้ตีบทถอดสายตรงจากกลุ่มผู้ก่อตั้งพรรคนั่นคือสายราชครูแต่นายบรรหาร ศิลปอาชานับกลุ่มอีกกลุ่มหนึ่งที่เข้ามา

อำนาจแทนที่สายราชครูในพระพรชชาติไทยเดิมและในช่วงนี้เองกลุ่มการเมืองที่มีบทบาทมากกลุ่มหนึ่งก็ได้ตั้งกักพรชชาติไทยอย่างเต็มตัวนั่นก็คือกลุ่ม 16

กลุ่มต่างๆในพระพรชชาติไทย

พระพรชชาติไทยเป็นพระพรคการเมืองที่มีความหลากหลายของกลุ่มอย่างที่ได้เห็นได้ชัดจากพฤติกรรมหนึ่งของการเมืองไทยที่การย้ายพรรคเป็นเรื่องปกติดังนั้นจึงไม่แปลกที่ส.ส.บางส่วนของพรรคคือส.ส.เก่าที่ย้ายพรรคมาจากที่อื่นและมีความสนิทสนมกันจึงได้มีการรวมตัวเป็นกลุ่มเป็นก้อน นอกจากนี้เนื่องจากพระพรชชาติไทยเป็นพรรคที่มีส.ส.จากหลายภาคของประเทศเช่นภาคเหนือภาคอีสานภาคกลางและภาคตะวันออก ดังนั้นส่วนหนึ่งของส.ส.จึงรวมกลุ่มกันตามภูมิภาคเพราะแต่ละภูมิภาคหรือจังหวัดก็จะมี การรวมกลุ่มกันเพื่ออำนวยความสะดวกในการเลือกตั้งซึ่งเมื่อได้รับการเลือกตั้งเข้ามาแล้วก็จะยังรวมตัวกันเป็นกลุ่มของภูมิภาคดังที่เป็นอยู่ก่อนการเลือกตั้ง

กลุ่มต่างๆในพระพรชชาติไทยนั้นนอกจากจะมีการรวมตัวเป็นกลุ่มแล้วก็ยังมีประกาศแยกตัวออกจากกลุ่มของสมาชิกบางคนเป็นเหตุให้รายชื่อและจำนวนสมาชิกของกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่ในที่นี้จะนำเสนอรายชื่อกลุ่มต่างๆในช่วงจัดตั้งรัฐบาลนายบรรหารเพื่อให้เห็นถึงขุมกำลังของกลุ่มต่างๆที่มีผลกับการกำหนดรายชื่อคณะรัฐมนตรีรวม ซึ่งอาจแบ่งได้ดังนี้คือ

- 1) กลุ่มนายบรรหาร ศิลปอาชาและส.ส.ภาคกลาง จำนวน 21 คน
- 2) กลุ่มเกิดไทยของนายณรงค์ วงศ์วรรณ จำนวน 38 คน
- 3) กลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ เทียนทอง จำนวน 17 คน
- 4) กลุ่มภาคตะวันออกของนายสมชาย คุญปัติม จำนวน 6 คน
- 5) กลุ่มปากน้ำของนายวิพัฒนา อิศวเหม จำนวน 4 คน
- 6) กลุ่มชอชราชครูของพล.ต.อ.ประมาณ อติระกสาร จำนวน 3 คน
- 7) กลุ่มถ้ำปางของนายบุญชู ศรีทอง จำนวน 2 คน

และยังมีกลุ่ม 16 ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองที่ซ่อนอยู่ในกลุ่มอื่นๆอีกที กลุ่ม 16 เป็นกลุ่มของนักการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2535 ภายหลังจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เป็นการจับกลุ่มกันของส.ส.หนุ่มที่มีไฟในการทำงานโดยไม่แบ่งเป็นฝ่ายค้านหรือฝ่ายรัฐบาลมีนายสมพงษ์ อมรวิวัฒน์เป็นหัวหน้ากลุ่มบทบาทของกลุ่ม 16 เป็นที่กล่าวขวัญมากในขณะนั้นเพราะเป็นนักการเมืองหนุ่มรุ่นใหม่ไฟแรง มีลีลาทางการเมืองที่ดูคั้นและยังสามารถเข้าถึงข้อมูลที่ดีๆได้ สามารถสร้างความกดดันตลอดเวลาการบริหารงานของรัฐบาลนายชวน หลีกภัยและ

บทบาทที่เด่นชัดที่สุดของนักการเมืองกลุ่มนี้ก็คือมีส่วนร่วมอย่างมากในการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลในกรณีเอกสารสิทธิสปก.4-01 ที่ส่งผลให้เกิดการยุบสภาตามมาในที่สุด

เมื่อเริ่มก่อตั้งนั้นสมาชิกกลุ่มมีอยู่ 16 คน ต่อมาก็เพิ่มขึ้นเป็น 20 กว่าคน แต่ภายหลังเมื่อเกิดการยุบสภาแล้วสมาชิกบางคนได้มีการโยกย้ายพรรคและแยกย้ายจากกลุ่มไป แต่สมาชิกที่เป็นแกนนำหลักส่วนใหญ่ของกลุ่มได้ย้ายมาอยู่ในพรรคชาติไทย ดังนั้นในการเสนอรายชื่อของกลุ่ม 16 นี้จึงจะนำมาเฉพาะสมาชิกกลุ่ม 16 เดิมที่อยู่ในพรรคชาติไทยสมัยรัฐบาลนายบรรหารเท่านั้น ซึ่งได้กระจายไปอยู่ในกลุ่มต่างๆ แต่ส่วนใหญ่ก็จะอยู่ในกลุ่มเกิดใหม่ดังมีรายชื่อดังนี้คือ 1. นายสุชาติ ตันเจริญ 2. นายเนวิน ชิดชอบ 3. ว่าที่ร.ต.ไพโรจน์สุวรรณฉวี 4. นายองยศ อรุณเวสสะเศรษฐ 5. นายสนธยา คุณปลื้ม 6. นายวิชา คุณปลื้ม 7. นายทรงศักดิ์ ทองศรี 8. นายศรอรรด กลิ่นประทุม 9. นายวราเทพ รัตนากร 10. นายสุชาติ หาญสวัสดิ์ 11. นายธานี ยี่สาร 12. นายเกษม รุ่งธนเกียรติ

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันก็คือความต้องการที่จะสร้างอำนาจในการต่อรองของแกนนำกลุ่ม เพื่อเป้าหมายก็คือสามารถเรียกหรือตำแหน่งอำนาจหน้าที่ทางการเมืองทั้งในระดับพรรคและในระดับรัฐบาล ดังนั้นหากกลุ่มใดที่มีอิทธิพลมากแล้วไม่สามารถได้ตำแหน่งที่ตนต้องการก็จะนำมาซึ่งการสร้างแรงกดดันจนนำไปถึงความขัดแย้งได้ ในลักษณะเช่นนี้จะพบว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มต่างๆ ในพรรคชาติไทยมาจากความต้องการที่จะครอบครองตำแหน่งรัฐมนตรีของกลุ่มต่างๆนั่นเอง

การแย้งชิงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนับได้ว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารประเทศ รองจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเลยทีเดียว เพราะกระทรวงมหาดไทยเป็นกระทรวงใหญ่มีกรมใหญ่น้อยอยู่มากอำนาจหน้าที่กว้างขวาง ควบคุมกำกับพลส่วนสำคัญของประเทศทั้งกรมตำรวจและกรมการปกครองผู้ที่สามารถได้ควบคุมกระทรวงมหาดไทยจึงนับได้ว่ามีคุมกำกับอำนาจอยู่ในมือ

ภายหลังการเลือกตั้งพรรคชาติไทยได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลมีการจัดสรรโควตาตำแหน่งกันระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล และปรากฏว่าตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ตกอยู่กับพรรคชาติไทย ซึ่งเป็นที่มาของปัญหาความขัดแย้งคือความต้องการที่จะครอบครองตำแหน่งนี้ของ

ผู้ใหญ่ในพรรคชาติไทย 3 คนที่เป็นแกนนำกลุ่มต่างๆ ได้แก่ นายณรงค์ วงศ์วรรณ แกนนำกลุ่มเทิดไท
นายเสนาะ เทียนทอง แกนนำกลุ่มวังน้ำเย็น และ นายวัฒนา อิศวเหม แกนนำกลุ่มปากน้ำ

กลุ่มเทิดไท แกนนำกลุ่มคือ นายณรงค์ วงศ์วรรณ จะมีความสำคัญที่สุดสำหรับการได้รับตำแหน่ง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพราะท่านายบรรหาร ศิลปอาชา ได้เคยดักปากรับคำกับนายณรงค์
ไว้ในทำนองว่า หากการเข้ามาของกลุ่มเทิดไท ในครั้งนี้ทำให้พรรคชาติไทย ได้ ส.ส. จำนวนมากที่สุด
เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล และ นายบรรหาร ได้เป็นนายกรัฐมนตรี แล้ว นายบรรหาร ก็จะยกตำแหน่ง
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้กับนายณรงค์ เป็นการตอบแทน (มติชน, 27 สิงหาคม 2538:3)
แต่ก็ปรากฏว่า ภายหลังจากการเลือกตั้ง เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้น นั่นคือนายณรงค์ วงศ์วรรณ สอบตกที่
จังหวัดแพร่ ไม่สามารถเข้ามาเป็น ส.ส. ได้ ประกอบกับ นายณรงค์ วงศ์วรรณ ยังมีปัญหาติดตัวเรื่องการที่
ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ยอมอนุมัติวีซ่าให้เข้าประเทศ โดยอ้างเหตุผลความสงสัยในการเกี่ยวข้องกับเรื่อง
ยาเสพติด การที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ถอดออกวีซ่า โดยเหตุผลนี้สำหรับนักกษเมืองไทย แล้ว ถือเป็น
เรื่องสำคัญตั้งเช่นในอดีตเมื่อปี 2535 นั้น ได้ส่งผลให้นายณรงค์ ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคสามัคคี
ธรรมพรรคการเมืองที่ได้ ส.ส. มากที่สุดในขณะนั้น ไม่สามารถที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มา
แล้ว

ดังนั้นแม้ว่า นายบรรหาร จะเคยให้สัญญาไว้แต่การจะมาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยของนายณรงค์ วงศ์วรรณ ย่อมเป็นที่ลำบาก เพราะปัญหาดังกล่าว เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้
กล่าวคือ ใครก็ตามตำแหน่งนี้เป็นของกลุ่มเทิดไท แต่ในขณะที่กลุ่มเทิดไท ก็ยังไม่สามารถสรรหาคนที่
เหมาะสมมาดำรงตำแหน่งได้ ดังนั้น นายบรรหาร จึงต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการนั่งเก้าอี้ควบทั้ง
ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ด้วยกัน จนกว่าจะหาผู้ที่
เหมาะสมเข้ามาดำรงตำแหน่งได้ ในขณะที่เดียวกันก็ตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงในกรณี
ยาเสพติดเพื่อล้างมลทินให้กับนายณรงค์ สร้างความชอบธรรมที่จะกลับมารับตำแหน่งอีกครั้งใน
อนาคต เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้นายณรงค์แทบจะต้องปิดปากเงียบ ไปเกี่ยวกับเรื่องร้องตำแหน่ง มีอัน
เนื่องมาจากความไม่พร้อมจากสาเหตุดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และดูเหมือนว่าจะหมดความกระตือรือร้นที่
จะทรงตำแหน่งตามสัญญาที่นายบรรหาร ได้เคยให้ไว้ ปลีกตัวจากวงการเมืองออกไปเงียบๆ ซึ่งต่อมา
นายสุชาติ ดันเจริญ ในฐานะผู้มีบทบาทอีกคนหนึ่งของกลุ่มเทิดไท ก็ได้มีความพยายามที่จะเรียกร้อง
ใครก็ตามตำแหน่งนี้ที่อยู่กับกลุ่มเทิดไท ให้ตกมาอยู่ที่ตัวเอง แต่ก็ต้องถูกต่อต้านอย่างหนักจากทั้งกลุ่มนาย
เสนาะ กลุ่มนายวัฒนา ที่ต่างก็มีความต้องการในตำแหน่งนี้ รวมทั้งถูกต่อต้านจากภายในกลุ่มเทิดไท
เองด้วย อันเนื่องมาจากเห็นว่า นายสุชาติ ยังอ่อนอาวุโสอยู่ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการเจรจาต่อรองก็
ปรากฏว่า นายสุชาติ ได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ไปแทนพร้อมทั้งได้ดูแล
งานของกรมโยธาธิการด้วย แต่การทรงตำแหน่งของนายสุชาติ ก็ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่องนอกจากนี้ก็ยัง

พยายามที่จะหาวิธีที่จะตั้งอำนาจในกระทรวงมหาดไทยไปมากที่สุด แต่ภายหลังที่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจบทบาทของนายสุชาติที่มีต่อเจ้าอาณานิคมไทยก็หมดไป

บุคคลสำคัญของพรรคชาติไทยอีกคนหนึ่งซึ่งแสดงความต้องการที่จะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็คือนายวัฒนา อิศวเหม เกณนำของส.ศ.กลุ่มปากน้ำสมุทรปราการซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งพรรคชาติไทยแม้ว่าจำนวนสมาชิกในกลุ่มของ นายวัฒนาจะน้อยที่สุดใน 3 กลุ่ม แต่นายวัฒนามีบารมีในพรรคชาติไทยพอสมควรเพราะว่ามีทั้งวิบูลย์และคุณวุฒิ ประวัติทางการเมืองที่ โชกโชนและยาวนานเป็นส.ศ.หลายสมัยและมีการย้ายพรรคการเมืองหลายครั้ง นายวัฒนาเข้ามาสู่การเมืองระดับชาติเป็นครั้งแรกได้เป็นส.ศ.สมัยแรกเมื่อปี 2518 ในสังกัดพรรคสังคมนิยมของนายประสิทธิ์ กาญจนวัฒน์และได้เป็นรมช.อุตสาหกรรมในปี 2519 ในการเป็นส.ศ.สมัยที่สอง ปี 2522 นายวัฒนาเข้าสังกัดพรรคชาติประชาชนที่มีส่วนสนับสนุนรัฐบาลของพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ปี 2526 เข้าสังกัดพรรคชาติไทยและอยู่ฝ่ายค้าน ปี 2529 เข้าสังกัดพรรครวมธรรมได้เข้าร่วมรัฐบาลแต่ไม่ได้ตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี ปี 2531 พรรครวมธรรมได้เข้าร่วมรัฐบาลของพล.อ.ชาติชายและนายวัฒนาได้ตำแหน่งรมช.มหาดไทย ปี 2535 เข้าสังกัดพรรคชาติไทยอีกครั้งในรัฐบาลของพล.อ.สุจินดา คราประยูรที่เข้ามาหลังการยึดอำนาจในปี 2534 โดยในช่วงนั้นมีพล.อ.อ.สมบุญ ระหงษ์เป็นหัวหน้าพรรค นายวัฒนาได้ตำแหน่งรมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี หลังจากเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ และมีการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2535 พรรคชาติไทยได้เปลี่ยนหัวหน้าพรรคเป็นพล.ต.อ.ประมาธ อดิเรกสารและได้เป็นพรรคฝ่ายค้านภายหลังได้มีการเปลี่ยนหัวหน้าพรรคอีกครั้งเป็นนายบรรหาร ศิลปอาชาโดยนายวัฒนาซึ่งอยู่กับพรรคชาติไทยต่อไป(มติชนสุดสัปดาห์, 28 พฤศจิกายน 2538:11-12) และในปี 2538 ก่อนการจัดตั้งรัฐบาลของนายบรรหารนั้นตำแหน่งของเขาในพรรคชาติไทยก็คือรองหัวหน้าพรรคชาติไทย ซึ่งเป็นการบอกได้ถึงบารมีของนายวัฒนาในพรรคชาติไทยได้เป็นอย่างดี

นายวัฒนามีความมุ่งหวังที่จะเป็นมท 1 ในรัฐบาลนี้เช่นกันเพราะเขาเคยเป็นมท. 5 มาแล้วเมื่อปี 2532 และในการจัดตั้งรัฐบาลชุดนี้ นายวัฒนา ก็แสดงความต้องการที่จะรับตำแหน่งนี้ แต่ว่าแทบจะทันทีที่มีการตั้งรัฐบาลก็กลับมีข่าวจากสหรัฐอเมริกาว่ายืนยันการงดเว้นนายวัฒนา อิศวเหมซึ่งเป็นที่ติดขัดกับนายณรงค์ วงศ์วรรณว่าต้องสงสัยว่าจะพัวพันยาเสพติด แต่ถึงที่ต่างกันก็คือนายวัฒนาได้เป็นส.ศ.ในขณะที่นายณรงค์ตอบตก นายวัฒนาจึงมีความพยายามที่จะกดดันให้มีชื่อตัวเองในครม.ให้ได้ โดยอ้างว่าตนเองไม่มีความผิดแต่ถูกกล่าวหาออกจากสหรัฐ ไม่มีหลักฐานอ้างอิงและเป็น การก้าวก้าวการเมืองระหว่างประเทศ ถึงกับได้กล่าวว่า "สำหรับตัวผม ผมยืนยัน ว่าผมไม่ได้ทำอะไรผิด "และ " ถ้าผมไม่ได้เป็น(รัฐมนตรี)ก็เท่ากับว่าผมยอมรับสภาพ " นอกจากนี้ นายวัฒนายังมั่นใจว่า นายบรรหารจะต้องมอบตำแหน่งรัฐมนตรีให้แก่ตนเองเพราะเมื่อถามถึงการที่นายบรรหาร ไม่มอบ

ตำแหน่งให้จะทำอย่างไรนายวัฒนาตอบว่า "ผมคิดว่า คุณบรรหารคงไม่ทำอย่างนั้นผมเชื่อว่าพรรคชาติไทยที่มาเป็นปีกแค้น ส่วนหนึ่งนายวัฒนาเป็นคนทำพรรคจนใหญ่อย่างในขณะนี้ " (เนชั่นสุดสัปดาห์, 13 กรกฎาคม 2538:12) พร้อมทั้งได้มีการพูดในทำนองว่าหากตนไม่ได้รับตำแหน่งพรรคชาติไทยอาจแตกได้ กรณีการออกมาสร้างแรงกดดันของนายวัฒนาทั้งในทำนองทวงบุญคุณและวางเงื่อนไขได้สร้างความลำบากใจให้กับนายบรรหารอย่างมากในช่วงการจัดตั้งรัฐบาล เพราะพรรคร่วมรัฐบาลบางพรรคเช่นพรรคพลังธรรมและพรรคความหวังใหม่ได้ตั้งเงื่อนไขไว้ว่ารายชื่อคณะรัฐมนตรีจะต้องไม่มีผู้ที่ถูกคดีฆ่าจากสหรัฐ (เนชั่นสุดสัปดาห์, 20 กรกฎาคม 2538:9) ในขณะที่ตำแหน่งมท.1 ก็มีผู้ที่หมายปองอีกสองคน การตั้งนายวัฒนาจะสร้างความไม่พอใจให้กับหลายฝ่ายรวมถึงทางสหรัฐอเมริกาด้วยเพราะทางสหรัฐโดยนาธาน โคคัส เบิร์นส์ โฆษกกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐในขณะนั้นได้ให้สัมภาษณ์ยืนยันว่าสหรัฐมีหลักฐานว่านักการเมืองไทยพัวพันกับการค้าเถียงยาเสพติดและ ไม่ควรจะมีการเสนอชื่อนักการเมืองบางคนเข้าเป็นรัฐมนตรี เพราะอาจจะกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหรัฐได้ (มติชนรายสัปดาห์, 11 กรกฎาคม 2538:10) แต่สถานการณ์ก็ผ่อนคลายลงภายหลังการเข้ามาเจรจาของนายทวิช กลับันประทุม รองหัวหน้าพรรคชาติไทยอีกคนหนึ่งที่มีอาวุโสสูงกว่านายวัฒนา ให้นายวัฒนาขอมลยออกมาหนึ่งก้าวเพื่อไม่ให้เกิดการแตกหักขึ้น โดยจะมีการตั้งคณะกรรมการพิเศษขึ้นเพื่อสืบสวนพิสูจน์ข้อกล่าวหาดังกล่าวและให้นายวัฒนาออกไปก่อน โดยจะให้นายบรรหารนั่งควบกระทรวงมหาดไทยพร้อมกับตำแหน่งนายกเป็นการชั่วคราวแล้วจะมีการปรับกรมให้ในภายหลังเพื่อเป็นการยืดเวลาของการแตกหักออกไป ในขณะที่ข้อกล่าวหาทางสหรัฐก็ไม่มีควมตีบทหน้าในการพิสูจน์นายวัฒนา ก็ดูจะลดความร้อนแรงในการเรียกร้องตำแหน่งลงไปบ้าง แต่ก็ยังมีการให้สัมภาษณ์ถึงเป็นบางครั้งบางคราวเมื่อมีกระแสว่าจะยกให้คนอื่นเป็นการแสดงให้เห็นว่าพร้อมเสมอที่จะถูกขึ้นมาต่อสู้เพื่อไม่ให้คนอื่นได้ตำแหน่งนี้ไป

กลุ่มที่3ที่เป็นกลุ่มสุดท้ายในพรรคชาติไทยที่แสดงต้องการครอบครองตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็คือกลุ่มวังน้ำเย็นของนายเสนาะ เทียนทอง ความอาวุโสทางการเมืองของนายเสนาะนั้นนับได้ว่าเทียบเคียงได้กับนายบรรหาร เพราะนายเสนาะเข้ามาสู่พรรคชาติไทยในปีเดียวกับนายบรรหารคือเมื่อปี 2519 ตามคำชักชวนของพล.ต.อ.ประมาณ อภิเรภัสสร เลขานุการพล.ต.อ.ประมาณอยู่ช่วงหนึ่งก่อนที่จะหันมาสนับสนุนนายบรรหารจนได้ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งนายเสนาะนั้นมักจะกล่าวว่าคนเป็นหุ้นส่วนชีวิตกับนายบรรหาร สำหรับประสบการณ์ทางการเมืองของนายเสนาะนั้นนับตั้งแต่เข้ามาสู่พรรคชาติไทยแล้วเขาก็ไม่เคยย้ายพรรคและก็ได้รับเลือกตั้งมาตลอดทุกสมัยเคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อปี 2529 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเมื่อปี 2531 ซึ่งเป็นปีเดียวกับที่นายวัฒนา อิศวเหมได้รับตำแหน่งนี้ด้วยเช่นกัน และปี 2535 เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคมและตำแหน่งล่าสุดของเขาในพรรคชาติไทยก็คือเป็นเลขาธิการพรรคชาติไทย ในรัฐบาลชุดนายบรรหารนี้นายเสนาะก็ได้รับตำแหน่งผู้จัดการ

รัฐบาลจากการประกาศของนายบรรหาร ในวันที่มีการลงปฏิญาณจัดตั้งรัฐบาลร่วมกันของพรรคการเมืองต่างๆ (เนชั่นสุดตีปดาร์, 14กรกฎาคม 2538:9)

ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้นที่จริงน่าจะเหมาะสมกับนายเสนาะที่สุด เพราะอย่างน้อยนายเสนาะก็ไม่มีปัญหาเรื่องการถูกกล่าวหาจากสหรัฐเหมือนตัวเต็งอีกสองคน อีกทั้งยังดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคอีกด้วยซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญในพรรคและผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการของพรรคก็นำจัดตั้งรัฐบาลในรัฐบาลสองรัฐบาลที่ผ่านมาก็ล้วนแต่ได้เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยด้วยเช่นในรัฐบาลชาติชายก็ปรากฏว่านายบรรหารในฐานะเลขาธิการพรรคก็ได้เคยดำรงตำแหน่งนี้มาแล้ว และในสมัยรัฐบาลชวนก็ได้เคยให้พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ ซึ่งเป็นเลขาธิการของพรรคประชาธิปัตย์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเช่นกัน และยิ่งมาในรัฐบาลนี้ใครตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ตกอยู่กับพรรคชาติไทยด้วยแล้ว ความเหมาะสมของนายเสนาะจึงน่าจะมีมากที่สุด

นายเสนาะนั้นตั้งเป้าหมายที่จะขอรับตำแหน่งนี้มาตั้งแต่เมื่อครั้งการจัดตัวบุคคลลงในตำแหน่งต่างๆแล้วทว่าเกิดปัญหาการจกข้อกันขึ้นระหว่างปีกเทิดไท้กับกลุ่มเจ้าพ่อวังน้ำเย็นและกลุ่มปากน้ำ เนื่องจากนายบรรหารหัวหน้าพรรคมีข้อขัดแย้งกับกลุ่มเทิดไท้มาตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งว่าหากนายบรรหารได้รับตำแหน่งนายกฯเก้าอี้ถัดมาอันหมายถึงมท.1 ต้องเป็นใครบ้างของกลุ่มเทิดไท้ แม้ว่านายณรงค์ตอบคดีจังหวัดแพร่ก็ตามแต่การที่ตัวนายเสนาะหรือนายวัฒน์ก็ตามจะก้าวเข้ามายังตำแหน่งนี้ทันทีนั้นย่อมจะก่อให้เกิดความไม่พอใจให้กับอีกสองกลุ่มอย่างแน่นอน นายเสนาะในฐานะเลขาธิการพรรคชาติไทยและผู้จัดการรัฐบาลย่อมจะสามารถคาดเดาถึงที่จะเกิดขึ้นตามมาได้อย่างทะลุปรุโปร่ง หากมีการตั้งตนเองในช่วงนี้อาจจะนำมาซึ่งความขัดแย้งที่รุนแรงตามมาได้ คำพูดที่นายเสนาะเคยกล่าวไว้

“ในฐานะเลขาธิการพรรคใหญ่ที่สุดผู้อยู่ในฐานะผู้จัดการรัฐบาลและโดยเอกอัครราชทูตจะต้องไปอยู่ มท.1 แต่ในฐานะที่เป็นขุนพลของพรรคชาติไทยมา 20 กว่าปีซึ่งได้ช่วยทำให้หัวหน้าพรรคได้เป็นนายกฯ ถึงสองคนคือท่านชาติชายและท่านบรรหาร ผมต้องแก้ปัญหาความขัดแย้งความไม่เรียบร้อยในการจัดตั้งรัฐบาล ผมจึงต้องเสียสละ... ...ที่จริงผมมีทางเลือกหลายทาง ทางเลือกแรกคือไปเป็นมท.1 ซึ่งขณะนี้ยังไม่ไปได้ด้วยเหตุผลบางประการที่ไม่ใหญ่โตนัก ” (มติชนสุดตีปดาร์ ,26 กันยายน 2538:10)

จากคำกล่าวดังกล่าวขอมิให้เห็นว่านายเสนาะนั้นต้องการเป็นมท.1 แต่มีปัญหา ดังนั้นทางแก้ปัญหาก็ความสงบของพรรคก็คือนายเสนาะยอมไปรับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง สาธารณสุข ไปพลางๆก่อนโดยนายบรรหาร ได้ให้สัญญาว่าหกเดือนให้หลังจะพิจารณาปรับกรม.อีกทีเพื่อเป็นการถ่วงเวลาความขัดแย้งออกไป ในขณะที่ทางด้านนายณรงค์และนายวัฒนา นายบรรหารก็ให้ความหวังไว้โดยการตั้งคณะกรรมการสืบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องคดีอาศัพติดที่มีพ.อ.ถนัด คอมรพันธ์เป็นประธานดูเหมือนว่าจะเป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อพอกความสะอาดให้กับนายณรงค์และนายวัฒนาให้หลุดพ้นจากข้อกล่าวหาที่เป็นมลทินเพื่อที่จะสามารถเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองได้แต่คณะกรรมการชุดนี้ก็ไม่ได้มีการยอมรับเท่าไรผลการดำเนินงานก็ไม่คืบหน้าและต่อมาบทบาทของคณะกรรมการกลุ่มนี้ก็ตกลงแล้วจึงหายไปในที่สุด

ด้านนายเสนาะ เทียนทองก็มีความคาดหวังตำแหน่งนี้อยู่ตลอดเวลาเนื่องจากนายบรรหารได้ให้สัญญาครั้งแล้วครั้งเล่าแต่ทุกครั้งที่มีการปรับกรม.ก็ยังไม่เคยมีชื่อนายเสนาะเลยสร้างความผิดหวังให้กับนายเสนาะอย่างมาก จนกระทั่งในช่วงปลายของรัฐบาลนายบรรหารที่พล.อ.ชวลิตเริ่มมีท่าทีที่จะมาแทนที่นายบรรหาร ในตำแหน่งนายกฯ โดยมีความพยายามบีบให้นายกฯลาออกแล้วพล.อ.ชวลิตจะเป็นแทนนายเสนาะก็เริ่มมีความหวังอีกครั้งหนึ่งว่าภายใต้นายกฯคนใหม่ตนเองจะต้องได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอย่างแน่นอนจึงมีความพยายามที่จะร่วมมือกับพล.อ. ชวลิตอย่างดี แต่แล้วฝันของนายเสนาะก็ต้องพังทลายเมื่อปรากฏว่านายกได้ประกาศยุบสภา

ความขัดแย้งอันเนื่องมาจากตำแหน่งรัฐมนตรีกับกลุ่มเทิดไท่/กลุ่ม 16

กลุ่มเทิดไท่เป็นกลุ่มนักการเมืองที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในพรรคชาติไทยเพราะภายหลังการเลือกตั้งตามารท.ส.ส.ที่ตั้งกักกลุ่มเข้ามา ได้มากที่สุด ในพรรคเหตุที่ต้องเรียกกลุ่ม 16 และกลุ่มเทิดไท่ไว้ร่วมกันเพราะสมาชิกส่วนหนึ่งที่บั่นช้อนกันอยู่ ชื่อของกลุ่ม 16 นั้นเดิมทีมาจากการรวมกันของสมาชิกหนุ่มของพรรคการเมืองฝ่ายค้านสองพรรคในสมัยรัฐบาลนายชวน เป็นการรวมตัวกันที่ไม่เกี่ยวข้องกับช่วยเหลือกันในการเลือกตั้งเพราะเกิดขึ้นการรวมกลุ่มขึ้นภายหลังการเลือกตั้ง บทบาทของกลุ่ม 16 นับได้ว่าโดดเด่นเป็นที่จับตามองของทุกคนมากในช่วงนั้น ภายหลังการยุบสภาในสมัยรัฐบาลชวน สมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่ม 16 ได้เข้ามาตั้งคอกอยู่กับกลุ่มเทิดไท่ของนายณรงค์ วงศ์วรรณที่เป็นกลุ่มใหญ่ในพรรคชาติไทย โดยมีนายสุชาติ ตันเจริญและนายเนวิน ชิดชอบเป็นแกนนำทำให้สภาพภายในกลุ่มเทิดไท่จึงแยกออกเป็นสองส่วนคือสมาชิกกลุ่มเทิดไท่เก่าที่มีอยู่เดิมและสมาชิกใหม่ที่มาจากกลุ่ม 16 เดิม การรวมกันของสองกลุ่มนี้เองที่ทำให้กลุ่มเทิดไท่มีขนาดใหญ่ที่สุด

ภายหลังการเลือกตั้ง 2 กรกฎาคม 2538 พรรคชาติไทยได้ส.ส.มากเป็นอันดับหนึ่งคือ 92 คน ได้ เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล และในขณะที่เดียวกันกลุ่มเกิดไทยก็เป็นกลุ่มที่มีสมาชิกที่เป็นส.ส.มากที่สุด ในพรรคชาติไทยเช่นเดียวกันคือมีสมาชิกถึง 38 คน (สยามโพสต์, 6 กรกฎาคม 2538:3) ทำให้กลุ่มเกิดไทยเป็นกลุ่มที่มีอำนาจต่อรองมากที่สุดอันเนื่องมาจากระบบรัฐสภาในสมัยใหม่ของพรรคชาติไทยมีผลให้การแบ่งโควต้าตำแหน่งรัฐมนตรีในเวลาต่อมาที่พรรคชาติไทยได้ 20 ตำแหน่งนั้นตกเป็นของกลุ่มเกิดไทยถึง 7 ตำแหน่งคือ 1.นายบุญชู ครีทองเป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย 2.นายเนวิน ชิดชอบเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง 3.นายสุชาติ ตันเจริญเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย 4.นายเรืองวิทย์ ลิกค์เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี 5.นายปิยะฉัตร วัชรภรณ์เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี 6.ว่าที่ร.ด.ไพโรจน์ สุวรรณฉวีเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ 7.นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

แต่ปรากฏว่าภายหลังการจัดสรรรายชื่อผู้ได้รับตำแหน่งของกลุ่มเกิดไทยออกมาได้สร้างความไม่พอใจให้กับสมาชิกกลุ่มเกิดไทยที่เป็นสมาชิกเก่าอย่างมากเพราะส.ส.อาวุโสหลายคนที่เป็นคนใกล้ชิดนายณรงค์ ไม่ได้รับการจัดสรรตำแหน่งตำแหน่งต่างๆที่มีความอาวุโสทางการเมืองและมีความสามารถเช่น นายจำนงค์ โพธิสาโร ส.ส.ศรีสะเกษหรือนายชัชวาล ชมภูแดง ส.ส. ร้อยเอ็ดก็ไม่ได้รับตำแหน่งนอกจากนี้บางตำแหน่งที่ตกลงกันได้แล้วกลับมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงหลังก่อนส่งถึงมือ นายบรรหารเช่นว่าที่ร.ด.ไพโรจน์ สุวรรณฉวี เดิมไม่มีตำแหน่งแต่กลับมีชื่ออยู่ในคณะรัฐมนตรี (สยามรัฐ, 17 กันยายน 2538:11) ทั้งนี้ถูกมองว่าเพราะนายณรงค์เอาใจสมาชิกกลุ่ม 16 ในการจัดสรรรายชื่อมากถึงขนาดให้อำนาจในการเสนอชื่อผู้รับตำแหน่งให้กับนายสุชาติ ตันเจริญด้วย

ความขัดแย้งและไม่พอใจในการเสนอชื่อนี้ได้ส่งผลออกมาคือทำให้ส.ส.กลุ่มหนึ่งคือ นายเรืองวิทย์ ลิกค์ นายสนั่น ตบชายเมือง นายวราเทพ รัตนากร น.ส.คณิง ไทยประสิทธิ์ นายจำนงค์ โพธิสาโร นายชัชวาลย์ ชมพูแดง ได้แยกตัวออกจากกลุ่มเกิดไทยไปตั้งก๊อปปี้วงน้ำเย็นของนายเสนาะ ส่งผลให้จำนวนสมาชิกของกลุ่มที่เคยเป็นกลุ่มเถียงข้างมากที่สุดในพรรคชาติไทยลดลงเหลือสมาชิกเพียง 29 คน ซึ่งย่อมจะทำให้อำนาจการต่อรองของกลุ่มเกิดไทยที่มีต่อพรรคชาติไทยลดลง แต่สิ่งที่ตรงกันข้ามก็คือเป็นการแสดงถึงอำนาจของกลุ่ม 16 ที่เข้ามาครอบงำกลุ่มเกิดไทยมากขึ้นนั่นเอง บทบาทที่มากขึ้นของกลุ่ม 16 ทำให้ถูกมองว่าเกิดไทยก็คือกลุ่ม 16 และกลุ่ม 16 ก็คือเกิดไทยแม้หัวหน้ากลุ่มจะยังคงเป็นนายณรงค์ วงศ์วรรณก็ตามซึ่งหากมองจากคณะกรรมการฝ่ายต่างๆของกลุ่มเกิดไทยจะพบว่าสมาชิกกลุ่ม 16 เดิมมีบทบาทมากกว่าคือนายณรงค์ วงศ์วรรณเป็นประธานกลุ่ม นายบุญชู ครีทอง นายชัย ชิดชอบและนายสุชาติ ตันเจริญเป็นรองประธานกลุ่ม นายธานี ยี่สาร เป็นเลขาธิการ นายเกษม รุ่งธนเกียรติและนายจตุรงค์ เพ็งนรพัฒน์เป็นรองเลขาธิการ นายวิระกร คำประกอบเป็นโฆษกกลุ่ม

นายวาทิต พยัคฆบุตรเป็นรองโฆษกและนายอนุสรณ์ วงศ์วรรณเป็นเหรียญก จะเห็นได้ว่าตำแหน่งสำคัญในกลุ่มเขตไทจะมีสมาชิกกลุ่ม 16 ไม่ดำรงอยู่เป็นจำนวนมาก

โควค้ำรัฐมนตรี 7 ตำแหน่งที่กลุ่มเขตไทได้รับนั้นเป็นของกลุ่ม 16 อยู่ 3 คนคือนายเนวิน ชิดชอบ นายสุชาติ ตันเจริญและว่าที่ร.ต.ไพโรจน์ ตูวรรณฉวี ซึ่งภายหลังจากประกาศรายชื่อคณะรัฐมนตรีของรัฐบาลนายบรรหาร ได้มีผลกระทบอันกลับมาทันที และต่อเนื่องก็คือการไม่ยอมรับผู้ที่มาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีบางคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐมนตรีที่มาจากกลุ่ม 16 สองคนคือนายเนวิน ชิดชอบรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังและนายสุชาติ ตันเจริญรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งทั้งสองคนเป็นแกนนำคนสำคัญในกลุ่ม 16

นายเนวิน ชิดชอบได้รับกระแสการต่อต้านอย่างมากทันทีที่มีการประกาศรายชื่อรัฐมนตรีออกมาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะไม่มีความน่าเชื่อถือทางด้านจริยธรรมเนื่องจากว่าก่อนหน้าการเลือกตั้งไม่กี่วันได้เกิดกรณีที่พล.ต.ต.เสรี เดมิยะเวสได้บุกจับหัวคะแนนของนายเนวิน ชิดชอบที่จ.บุรีรัมย์พร้อมเงินจำนวน 11.4 ล้านบาทที่คาดว่าจะถูกนำไปซื้อเสียงเหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้ภาพพจน์ของนายเนวินตกต่ำลงมากเพราะจากหลักฐานที่พบนั้นน่าเชื่ออย่างยิ่งว่าจะนำไปใช้ในการกระทำผิดจริง ๆ นอกจากนี้ยังมีประวัติทางการเมืองที่พัวพันกับเรื่องมั่วหมองหลายประการในอดีตเช่นกรณีประมูลเขื่อนก๊อช คดีปั่นหุ้นสมัยรัฐบาลชวนที่มีนายธารินทร์เป็นรมว.คลัง อีกประเด็นหนึ่งที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากก็คือเรื่องความรู้ความสามารถของนายเนวินที่ไม่เหมาะสมที่จะมาดูแลกระทรวงการคลัง

ส่วนแกนนำกลุ่ม 16 อีกคนหนึ่งคือนายสุชาติ ตันเจริญในช่วงแรกที่มีการประกาศรายชื่อกระแสต่อต้านยังไม่รุนแรงนักเพราะบทบาททางการเมืองที่ผ่านมายังไม่ค่อยมีข้อเสียหายที่เด่นชัดแต่ภายหลังจากการทำงานไปช่วงระยะหนึ่งกระแสการไม่ยอมรับก็รุนแรงขึ้นมาเรื่อยๆ อันเนื่องมาจากพฤติกรรมที่มีท่าทีก้าวก้าวข้าราชการประจำรวมไปถึงความไม่ชอบมาพากลต่างๆที่ถูกฝ่ายค้านโจมตีเปิดไม่ออกมาเรื่อยๆ

ภาพที่แสดงออกมาจึงปรากฏว่าหลายฝ่ายมีความพยายามที่จะกดดันให้มีการปรับเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีในกลุ่ม 16 อยู่ตลอดเวลา ทั้งจากภายในพรรคชาติไทยเองเช่นการออกมายุคของนายเจริญ ธรรม์โกเมตต.ส.ชัยภูมิพรรคชาติไทยเมื่อภายหลังการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ที่ ได้ให้สัมภาษณ์ว่าส.ส. 10 คนในพรรคชาติไทยหารู้กันว่าจะมีการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังจากนายเนวินชิดชอบเป็นนายบูรินทร์ หิรัญบุรณะส.ส.สระแก้วพรรคเดียวกัน เพราะนายเนวินทำให้ภาพพจน์ของนายบรรหารตกต่ำลงไปเรื่อยๆ (มติชนสุดสัปดาห์, 26 กันยายน 2538:18)

ภายในพรรคร่วมรัฐบาลเอง พรรคพลังธรรมก็มีการเคลื่อนไหวให้มีการปรับคณะรัฐมนตรีอยู่ เสมอนอกจากนี้ยังมีพันธมิตรอีกพรรคการเมืองที่ผลักดันเรื่องนี้ก็คือพรรคพรรคความหวังใหม่และ พรรคนำไทยที่กดดันให้นายบรรหารปรับกรม.เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีกับรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลเป็นรายบุคคลเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ตามพรรคพันธมิตรได้ มีการตั้งเงื่อนไขเวลาให้นายกปรับคณะรัฐมนตรีทันทีโดยไม่มีเงื่อนไขหลังพรบ.งบประมาณฯปี 2540 ผ่านสภาวาระแรกในวันที่ 24 พฤษภาคม 2539 แล้ว

นอกจากนี้เสียงสะท้อนของประชาชนที่แสดงออกโดยทางสื่อมวลชนและ โพลที่สำรวจ ประชาชนคือออกมาต่างก็ยืนยันว่าไม่ยอมรับรัฐมนตรีในกลุ่ม 16 สองคนนี้และต้องการให้มีการปรับ กรม.เช่นมติชนโพลล์ออกสำรวจในช่วงการจัดตั้งรัฐบาลเมื่อวันที่ 19-20 กรกฎาคม 2538 ผลออกมาว่า ประชาชนไม่ยอมรับและเห็นว่านายเนวินไม่เหมาะสมกับตำแหน่งมากเป็นอันดับหนึ่งคือ 42.9% ส่วน ดุสิตโพลล์ออกสำรวจในช่วงการแถลงนโยบายรอบ 3 เดือนเมื่อวันที่ 26-31 ตุลาคม 2538 ใน ประเด็นหนึ่งคือ ประชาชนคิดว่าน่าจะปรับรัฐมนตรีท่านใด ผลออกมาว่าอันดับหนึ่งคือนายเนวิน ชิดชอบ 40.58% อันดับสองคือนายสุชาติ ตันเจริญ 11.06% มติชนโพลล์ออกสำรวจในช่วงการแถลง นโยบายรอบ3เดือน เมื่อวันที่ 28-30 ตุลาคม 2538 ผลออกมาว่ารัฐมนตรีที่ประชาชนไม่พอใจเป็น อันดับหนึ่งคือ นายเนวินชิดชอบ 61.9% และอันดับสอง นายสุชาติ ตันเจริญ 34.5% (โปรดดูเพิ่มเติม ในส่วนภาคผนวก)

แต่ในขณะที่เดียวกันทางด้านกลุ่ม16ก็ออกมาต่อต้านแสดงพลังอย่างเต็มที่เพื่อกดดันกลับไป ที่ นายบรรหาร ไม่ให้มีการปรับกรม.เขา กลุ่ม16ออกเช่นการที่นายวัชรินทร์ ฉันทะกุล ส.ส.บุรีรัมย์พรรค ชาติไทยบอกว่าถ้าปลดนายเนวินรัฐบาลนี้ก็อยู่ไม่ได้จะต้องยุบสภา " รัฐบาลนี้จะอยู่หรือ ไป ขึ้นอยู่กับ กลุ่มเกิดใหม่ ที่จะสนับสนุนรัฐบาลต่อไปหรือไม่ หากส.ส.กลุ่มเกิดใหม่33คนยกมือไม่สนับสนุน กฎหมายที่สำคัญๆของรัฐบาล รัฐบาลจะล้มทันที " (มติชนสุดสัปดาห์,26 กันยายน 2538:18) การออก มาพูดของสมาชิกกลุ่มเกิดใหม่นี้แม้ว่าจะถูกมองว่าเป็นคำพูดของคนๆเดียวแต่ก็ย่อมชี้ให้เห็นว่าแนว ความคิดเช่นนี้ย่อมมีอยู่ในกลุ่มเกิดใหม่และพร้อมจะเป็นความจริงขึ้นมาเมื่อไหร่ก็ได้

แรงกดดันทั้งหมดจึงตกอยู่ที่นายบรรหาร ศิลปอาชาซึ่งเป็นทั้งนายกฯและหัวหน้าพรรคชาติ ไทยที่มีอิทธิพลเด็ดขาดในการปรับคณะรัฐมนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐมนตรีในโควตาพรรคชาติไทยการ ออกมาเรียกร้องให้มีการปรับคณะรัฐมนตรีทั้งจากภายในและภายนอกรัฐบาลย่อมส่งผลกระทบต่อความ ไม่นั่นคงในเสถียรภาพของรัฐบาลได้หากการ ไม่ยอมรับนี้รุนแรงขึ้นเรื่อยๆและรัฐบาลยังต้องแห่งไม่มีการ เปลี่ยนแปลงตามกระแสความต้องการแต่ก็เชื่อว่านายบรรหารจะสามารถปรับคณะรัฐมนตรีได้อย่าง สะดวกเพราะว่ากลุ่ม 16 ที่หมายรวมไปถึงกลุ่มเกิดใหม่นี้เป็นกลุ่มที่มีส.ส.สังกัดอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งแม้

ว่าจะมีจำนวนลดลงจากเมื่อตอนตั้งรัฐบาลใหม่ๆ แต่ก็ยังมากกว่าจำนวนส.ส.ของพรรคการเมืองหลายพรรค หากส.ส.จำนวนนี้เกิดไม่พอใจการปรับครมและไม่สนับสนุนรัฐบาล ก็อาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพรัฐบาลอยู่ดี

ดังนั้นการปรับคณะรัฐมนตรีโดยเฉพาะรัฐมนตรีกลุ่ม 16 จึงเป็นเรื่องที่นายบรรหารต้องกระทำอย่างระมัดระวังโดยพยายามยืดเวลาออกไปโดยการรับปากว่าจะปรับเมื่อนั้นเมื่อนี้แต่การกดดันก็ยังมียู่ทำให้นายบรรหารต้องมีการปรับคณะรัฐมนตรีครั้งที่หนึ่งเพื่อคลายแรงกดดัน แต่การปรับคณะรัฐมนตรีในครั้งแรกนั้นไม่ได้ปรับที่ตำแหน่งที่มีปัญหาเป็นเพียงแต่การสลับตำแหน่งรัฐมนตรีบางตำแหน่งเท่านั้น โดยที่ไม่ได้ไปแตะต้องตำแหน่งรัฐมนตรีที่มีปัญหาเรื่องการยอมรับเลย นายบรรหารเพียงรอเวลาให้ผ่านการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งที่หนึ่งก่อนเพราะหากทำให้เกิดความขัดแย้งก่อนหน้าการอภิปรายอาจเป็นปัญหาเรื่องคะแนนเสียงได้ การอภิปรายไม่ไว้วางใจเมื่อวันที่ 10-12 พฤษภาคม 2539 เป็นการอภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งที่หนึ่งในรัฐบาลนายบรรหารซึ่งเป็นการอภิปรายครั้งที่ก่อให้เกิดผลตามมาอย่างมาก การอภิปรายในครั้งนั้นเป็นการอภิปรายรัฐมนตรีรายบุคคลเป็นจำนวน 10 คนแต่ปรากฏว่าอภิปรายไปได้เพียง 7 คน ก็มีการปิดประชุมสภา สร้างความไม่พอใจให้กับฝ่ายค้านและประชาชนที่ติดตามการอภิปรายอย่างมากเพราะสองในสามคนที่ยังไม่ได้อภิปรายก็คือ นายเนวิน ชิดชอบและนายบรรหาร ศิลปอาชาในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยการถูกกล่าวหาว่าปิดประชุมหนีการอภิปรายทำให้นายบรรหารได้เปิดโอกาสให้มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจตัวนายบรรหารเพียงคนเดียวในการอภิปราย ครั้งที่สองในเวลาต่อมา

แต่ประเด็นสำคัญที่เป็นผลมาจากการอภิปรายในครั้งนั้นก็คือภายหลังการอภิปรายไม่นานได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐมนตรีในกลุ่ม 16 เกิดขึ้นปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจกล่าวได้ว่าเกิดจากการตุกติกในสามปัจจัยคือ

1. แรงกดดันจากกลุ่มต่างๆที่มีมาก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะพรรคร่วมรัฐบาลสามพรรคคือพรรคพลังธรรม พรรคความหวังใหม่ และพรรคนำไทยที่ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ว่านายบจะต้องปรับรัฐมนตรีที่มีปัญหาเรื่องความไม่ยอมรับทันทีภายหลังการผ่านงบประมาณปี 2540 แล้ว

2. เพราะการลงคะแนนเสียงไว้วางใจภายหลังการอภิปรายปรากฏว่านายสุชาติ ตันเจริญหนึ่งในรัฐมนตรีที่ถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจได้รับคะแนนไว้วางใจน้อยที่สุด เนื่องมาจากการงคออกเสียงของพรรคพลังธรรมที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล โดยอ้างเหตุผลว่าคำแก้ตัวของนายสุชาติในสภาฯยังไม่ขึ้นเกี่ยวกับการกระทำอันมิชอบหลายประการที่ฝ่ายค้านนำมาเปิดโปง โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการ ยึด

ถือที่ดินในหลายจังหวัดของคนใกล้ชิดคนมาตุภูมิเองเพราะหน้าที่ส่วนหนึ่งของนายสุชาตินั้นรับผิดชอบดูแลกรมที่ดินอยู่ด้วยจึงทำให้โอกาสที่จะใช้ชื่ออย่างไม่ปรับเปลี่ยนนายสุชาติมีมากขึ้น

3. ความไม่พอใจอย่างมากของกลุ่มนายบรรหารต่อคำพูดของนายเนวินเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2539 ภายหลังจากอภิปรายไม่ไว้วางใจ ต่อสมาชิกอบต. ที่สภาตำบลชวบท. ที่สภาตำบลชวบท อ.กระสัง จ.บุรีรัมย์ที่มีเนื้อหาพาดพิงและไม่ให้ความเคารพต่อนายบรรหารหัวหน้าพรรคชาติไทยเรื่องที่มีข่าวว่าจะกดดันให้ตนเองออกจากตำแหน่งคือ “ผมบอกว่าฟังก์ทั้ง ผมจะอยู่ที่นี้ ผมจะอยู่ที่ กระทรวงการคลัง ถ้าย้ายผมจากกระทรวงการคลังวันไหนเลือกตั้งวันนั้น ผมตอบนายฯ ไปอย่าง นั้นย้ายผมไปจากรัฐมนตรีช่วยคลังวันไหน ดูสภาพแล้วก็เลือกตั้งกันใหม่ ” หรือในกรณีความไม่พอใจที่พรรคพลังธรรมไม่ยกมือไว้วางใจนายสุชาติ นายเนวินก็พูดว่า “บอกตรงๆผมจะอยู่ตรงนี้เอาพลังธรรมออกไป ถ้าไม่เอาพลังธรรมออกตัวนายฯนั้นแหละต้องออก” (เดลินิวส์, 19 พฤษภาคม 2539:20)

ความก้าวร้าวทางคำพูดของนายเนวินในครั้งนี้มีไซ้เป็นครั้งแรก ก่อนหน้านี้ได้เคยมีเหตุการณ์ที่นายเนวินแสดงกล่าวพาดพิงถึงนายบรรหารมาแล้วเมื่อครั้งการกล่าวปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง ที่ จ.บุรีรัมย์ โดยถูกนายการุณ โสภาม ส.ส.จังหวัดเดียวกันพรรคประชาธิปัตย์นำถ้อยคำหนึ่งของการปราศรัยมาแสดงในระหว่างการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2538 โดยมีเนื้อหาเป็นภาษาเขมรหรือกัมพูชาแต่แปลกลับเป็นภาษาไทยได้ว่า “ถ้าไอ้บรรหารไม่ทำให้ข้าวแหง ไอ้เนวิน จะกระโดดตะ ไอ้บรรหารตัวเตี้ยๆ” (มติชน, 22 พฤษภาคม 2539:2) แต่ว่าในครั้งนั้นไม่ได้สร้างความขุ่นเคืองใจมากนักเนื่องจากเป็นการปราศรัยหาเสียงในการเลือกตั้งซึ่งย่อมต้องพูดให้ดูเด็ดเพื่อหวังคะแนนเสียงนอกจากนี้ยังเป็นการพูดในภาษาเขมรอีกด้วย ซึ่งต่างจากครั้งนี้ซึ่งเป็นการบรรยายอย่างเป็นทางการและพูดเป็นภาษาไทยอย่างชัดเจน

ความขุ่นเคืองของกลุ่มนายบรรหารนั้นแสดงออกมา เมื่อมีการประชุมของพรรคชาติไทยเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2539 โดยการประชุมครั้งนี้กลุ่มเทิดไท้ไม่ได้เข้าร่วมด้วย ซึ่งคนใกล้ชิดของนายบรรหารคนหนึ่งได้เปิดเผยว่า “ความจริงแล้ว ตอนแรกนายฯจะใช้วิธีประนีประนอม โดยให้คุณสุชาติลาออกไปก่อนแล้วให้กลุ่มเทิดไท้จัดคนอื่นเข้ามาเป็นรัฐมนตรีแทน และเป้าหมายที่จะถูกปรับอยู่ที่คุณสุชาติกับคุณไพโรจน์ สุวรรณฉวี มากกว่าแต่เนวิน กลับมาทำอย่างนี้ เห็นทีจะลำบากเพราะถือว่าเป็นการพูดที่ลบหลู่เกียรติผู้นำพรรคและผู้นำประเทศ ซึ่งคงจะยอมกันไม่ได้ ” (เนชั่นสุดสัปดาห์, 24 พฤษภาคม 2539:9)

เมื่อเหตุการณ์กลับกลายเป็นเช่นนี้ แม้ว่ากลุ่มเทิดไท้จะถืออำนาจต่อรองที่อ้างถึงจำนวนส.ส.ที่อยู่ในกลุ่มก็ตาม แต่ความเพี้ยนพลาจากกรณีนายสุชาติและนายเนวินข้างต้นนี้ย่อมทำให้ข้อต่อรอง

ของกลุ่ม 16 ทดความสำคัญลงไปมากหากเทียบกับกระแสความกดดันให้ปรับกรมที่เข้ามาอย่างรอบด้าน จนมาถึงกำหนดเส้นตายเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2539 ภายหลังจากผ่านร่างงบประมาณประจำปี 2540 นำมาซึ่งการประกาศลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีในกลุ่มเทิดไท้คนคือ นายบุญชู ศรีทอง รบว. ทบวงฯ นายเนวิน ชิดชอบ รบช.คลัง นายสุชาติ ดันเจริญ รบช.มหาดไทย นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ รบช.อุตสาหกรรม ว่าที่ร.ด.ไพโรจน์ สุวรรณฉวี รบช.พาณิชย์ แม้ว่าต่อมาภายหลังนายบรรหารจะได้มีการปรับกรม.และให้แก่นำบางส่วนของกลุ่มเทิดไท้ได้กลับเข้าไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก็ตามแต่ก็ยังเหลือตำแหน่งอยู่ต่อตำแหน่งที่ยังเป็น โควต้าของกลุ่มอยู่และกลุ่มเทิดไท้ก็ได้พยายามเรียกร้องให้นายบรรหารคืนโควต้าให้อยู่ตลอดเวลาแต่ยังไม่ทันเรียกร้องสำเร็จรัฐบาลก็ต้องล้มเลิกก่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย